Антоніна МОВЧУН,
кандидат педагогічних наук,
доцент Київського університету імені Бориса Грінченка

Світ дитини в книзі Дмитра Чередниченка "Вибране"

Дмитро Чередниченко – невтомний майстер дитячої літератури. Вражає багатогранність його творчої діяльності: поет і прозаїк, перекладач, літературний критик, мистецтвознавець і публіцист, журналіст, автор букваря і читанок для молодших школярів, громадський діяч. Десять років він видавав для школярів газету "Жива вода". А ще він – уважний і вимогливий майстер літератури, який бережно плекає юні таланти. Двадцять років Дмитро Семенович керує літературним об'єднанням "Радосинь" – своєрідною школою майстерності для майбутніх українських письменників. Але найважливіша справа його життя – це книги для дітей, у які він вклав стільки ніжності та любові, що її вистачить ще не одному поколінню юних читачів.

Твори письменника мають свій стиль зображення світу дитини. У них відчувається особлива щирість і задушевність, тонкий, людяний гумор, фольклорний чар народної пісенності.

Дмитро Семенович пишається своєю малою батьківщиною: він із Шевченкового краю. Тож у творах згадує дитячі мандрівки на Тарасову гору та з любов'ю пише: "Багато гарних куточків бачив я у своєму житті, красивих, навіть екзотичних, але найчарівнішою у світі була і лишилася для мене земля між річками Россю і Росавою. Ті луки, і гори, й ліси... І навіть пісок на шляху в Межиріччі. Досі чую запах того піску".

У творах письменника прочитуєш його повагу до батьків – від них його невтомність у праці, захоплення народною творчістю, совісна й людяна душа.

Про свого батька Дмитро Чередниченко розповідає у творах для дітей, як про світлу і мудру людину, що ніколи не кривила душею, не поступалася совістю. Батько добре орієнтувався в українській і світовій літературі, розумівся на мистецтві, знав багато пісень, віршів напам'ять, хоч мав невелику освіту. Семен Чередниченко закінчив тільки чотири класи, курси кіномеханіків та бухгалтерські курси, умів і любив оповідати.

Під час війни фашисти спалили їхню хату, і батько-інвалід, без однієї ноги, з сім'єю жив кілька років у своїх односельців, аж поки збудував нову.

Дмитро навчався в школі добре, читати вмів із трьох з половиною літ. Школярем писав вірші. Після школи він навчався у Київському педагогічному інституті імені М.Горького (нині Національний педагогічний університет імені М.Драгоманова). Здобувши професію вчителя, Дмитро Чередниченко працював у школах Канівщини і Васильківщини під Києвом. Про його любов до дітей і до професії педагога свідчать створені ним буквар та читанки.

Природа щедро наділила Дмитра даром і письменника-митця, і вчителя-творця. Важко сказати, чому надає Дмитро Семенович перевагу – має щедрий ужинок і письменницький, і вчительський.

Ось і зовсім нещодавно у видавництві "Веселка" побачила світ нова книга вибраних творів письменника. Казки, вірші, оповідання і повісті цієї книжки об'єднано в розділи "Три ліхтарики в темному лісі", "Тиха розмова з батьком", "Дівчина моря й дельфін" і "Повісті для дітей".

Кожен із цих циклів – ніби окрема книжка для дітей і водночас це єдиний неповторний твір. Бо об'єднав їх письменник майстерно й талановито: не звичним, усталеним у літературі прийомом тих самих героїв чи послідовним розвитком сюжетних колізій, а глибоким розумінням психології дитини, яка пізнає світ, сприймає його.

Письменник-педагог кожною притчею, казкою, кожним рядком своєї книги дає дітям уроки людяності, добра та любові. З якою ніжністю він розповідає про свою Україну, про свій Межиріч – рідну батьківську землю, де побачив світ, про талановитих людей, які уславили його родинне гніздо, про рідну, найвищу в селі Лису гору, біля якої народився його батько і з якої виднівся і йому, малому, увесь світ, – про ту Гору, що дає йому, митцеві, крила! Це оповідання письменник назвав "Гора, що дає крила", а читач його сприймає як автобіографічну сповідь, своєрідну авторську передмову.

У творах Дмитра Чередниченка постає звичайне і незвичне в дитячих буднях та святах. В іграх діти пізнають світло й тіні життя, відкривають для себе розмаїття фарб, що ділять світ на добро і зло. Герої творів письменника розкривають дітям красу людських учинків.

У Дмитра Чередниченка за законами добра живе навіть світ природи: коники, метелики, собачки, котики, птахи та інші персонажі. Ось в оповіданні "Ластів'яча толока " автор розповідає про те, що в дядька Лукаша незвичайне свято: "Стару хату хилило на сон, то дядько поставив нову. От і зібралися люди помазати її...". Маленький герой твору відчуває радість, його душа пройнялася тим особливим почуттям спільної безкорисливої праці, яке може відчути тільки учасник толоки. Водночас хлопчик робить ще одне відкриття: ластівки теж працювали толокою, будували гніздо. Тож хіба не вчиться людина в природи гармонії співжиття?

Поетична душа Дмитра Чередниченка вміло відшукує в буденному, звичному, повз що проходимо щодня, байдуже його оминаючи, щось чарівне, казково-буденне, і він уже поспішає поділитися побаченим і відчутим із дитиною. Недаремно письменник відомий ще й своїм талантом фотографа та художника. Звичайний фотооб'єктив творить у його руках казкові фотоетюди.

Дмитро Семенович любить фотографувати друзів-письменників, пташок і тварин, квіти, дерева, краєвиди...

Ще в студентські роки він багато мандрував Україною. І з тих мандрів та подальшого життя Дмитро підготував до друку унікальну фотокнигу, яка розповідає про дивовижну красу України та її талановитих людей. Ця книга – своєрідна наша фотоісторія. Такі ж миттєвості життя постають із його творів.

Кмітлива ворона, грайлива киця Волошка, допитливий гайворон, помаранчевий котик, незрадливі приятелі Їжак та Пузир, кмітливий песик Каштанчик – герої розділу "Три ліхтарики в темному лісі" – живуть своїм життям, вони сумують і радіють: відчувають розмаїту гаму людських почуттів. Їхній світ, як на фотоетюдах автора, чарівний своєю природністю вчинків. Талант письменника якраз і виявляється в тому, що він майстерно відтворює природне як незвичайне, спонукає дитину бути уважною, зачаровує її природним буттям птахів, комах і звірят. Ці незвичайні у своїй звичайності герої навчають дитину дружити, любити життя, творити добро, остерігатися завидющих, жорстоких та ненаситних створінь, що ще, на жаль, існують і в князівстві природи, і в людському суспільстві.

Відчувається, що автор дуже спостережливий, що в нього вроджений дар помічати у світі природи саме те, що цікаве дитині, що в нього талант олюднювати своїх героїв зі світу природи. Створені люблячим серцем автора, вони, ті комахи, птахи, звірята, передають енергетику любові малому читачеві. Так, у казці "Дятел і коник" дитина відчує турботу, яка панує в царстві природи. Дятел коникові подарував пружинку – нехай прудкіш стрибає, але при цьому турботливо застерігає від небезпеки: не може він коника підкувати (як того хотів коник), бо з підковами той не зможе втекти від синички.

Загинув від нестримного вияву вдячності Пузир (казка "Пузир та Їжак"). Гірко оплакує його смерть щирий друг Їжак... Розповідають один одному про себе, про свій спосіб життя кінь Гнідко і зелений трав'яний коник у притчі "Коник коникові брат". Весело мчати зеленому коникові на спині в Гнідка. Він щасливий: адже коник коникові брат! Так то ж такі людяні, щирі взаємини між тваринами. Мимоволі замислюєшся: а якими ж вони мають бути поміж людьми?

Автор спонукає дитину міркувати над цікавим пізнавальним змістом своїх казок, притч, оповідань та повістей. Водночас він порушує надзвичайно важливі для дитини морально-етичні проблеми і дбає, щоб дитина їх усвідомила:

– Чудесно відчувати волю, але обов'язково потрібно мати домівку, рідне гніздечко, куди вертають із усіх доріг ("Мандри Жолудя").

– Щоб стати майстром, треба докласти чимало праці рук і трудових зусиль душі ("Цок-цок і Стук-грюк").

– Кожне людське серце треба вміти навернути щирістю до себе ("Каштанчик").

– Не можна забувати свого рідного, слід триматися свого кореня.

Твори цієї книги об'єднані ідеєю, важливою для сучасного покоління дітей:

– Люби рідну землю, йди рідною стежкою, звіряй свою дорогу за законами рідного дому.

– Фантазуй, відкривай красу рідного слова і чари рідного довкілля.

Хіба ж це не притчеві істини? На них будуються сюжети творів дивовижної книги Д.Чередниченка. Читай, дитино, бери їх у свою душу – відчуєш цю ненав'язливу "дидактику" письменника.

Не менш цікаво подається пізнавальний матеріал усіх оповідань. Ось автор наголошує, що булочки й бублики не на дереві ростуть, а творить їх важка хліборобська праця та старатливі руки ("Мандрівка в село"). Твори "Зелена", "Рибалочка" закладають основи екологічної свідомості майбутнього громадянина України, виховують морально-етичні норми співжиття, людську гідність.

Цінне в оповіданнях Д.Чередниченка те, що вони мають ознаки притчі (найдавнішого жанру дитячої літератури). Відчуває читач і їхню автобіографічність. У розділі "Тиха розмова з батьком" автор увічнив свого батька, до якого він, син-письменник, зберігає світле трепетне почуття синівської любові упродовж усього свого життя.

Героя повісті "Хлопчик Горіхове Зерня і Лісовичка" можна назвати сучасним дитячим Орфеєм. Твір має пригодницький характер. Хлопчик Горіхове Зерня няньчить малих білченят. Він навчає їх добра й людяності за допомогою цікавих розповідей та пісень, чудової гри на сопілочці. Малим дуже цікаво й гарно зі своїм нянем. У веселих іграх та забавах вони виховуються й пізнають світ. Але вовчиця вкрала хлопчика, щоб він няньчив її вовченят. Вона поставила перед ним умову: виховати її дітей найжорстокішими, найхижішими і найлютішими. Та іншим не передаси того, чого в тебе немає... Тож за тиждень, перелякана добротою своїх вовченят, вовчиця втікає з ними від Хлопчика та Лісовички, яка прийшла рятувати його з біди. Як і в народних казках, у цьому творі щаслива кінцівка: добро перемагає зло.

У казках Чередниченка та й у всій його збірці немає карколомних сюжетів. Тут є інше, що забиває дух, – краса моральності, велич духовності. Є людяність, є правічні джерела, замулені сучасним світом. До них письменник і веде свого малого читача.

На запитання, хто першим читає його твори, Дмитро Семенович відповідає: "Дитина, яка ще й досі живе в мені. Саме на її думку я зважаю насамперед...". Коли читаєш ці зізнання письменника, розумієш, звідки в його творах стільки отієї дитинної краси.

Повість "Хлопчик Горіхове Зерня і Лісовичка" була відзначена 2009 року літературною премією імені Лесі Українки як найкращий твір для дітей. Оскільки автор ввів її в книгу "Вибране", з якою ми щойно познайомили читачів, то пропонуємо для роботи з дітьми уривки з цієї повісті.

Хлопчик Горіхове Зерня і Лісовичка

(Уривки з повісті)

У темному лісі було собі озеро. Круг нього росли старезні дуби та верби. А над ним завжди стояв зелений туман і світився. Коли, було, прилетить якась пташка, то через туман промайне темний промінчик. Як над самісінькою водою, то не страшно, низом добрі пташки літають. А горою никає шуліка, чигає на здобич. Тоді на туман упаде широкий темний промінь і тихо шугне од берега до берега. Його найбільше боялися білченята, що жили в просторому дуплі найбільшої верби. Їхня мати цілий день

їжу добуває, а їм – сиди камінчиком, ані вийти, ані виглянути. Одне було виглянуло, то й украв його шуліка. Так само тоді впав широкий темний промінь, і – білченяти не стало. Тепер їх лишилося троє. Маленьких, руденьких, пухнастих. Навіть мати дивувалася: такі малі, а вже такі пухнасті. Тримаються вони тепер купки і бережуть одне одного. Але сумно білченятам у дуплі сидіти. Уже всяких ігор переграли, пісень переспівали. А й скільки вони тих пісень знають?

Матері ніколи їх навчати – ото тільки піснею заколисує. Сумують білченята, аж похудли з нудьги. Хотіла мати найняти няньку для своїх діток, ніхто не зголошується. Стара сова не хоче над озером жити – сирості боїться, горлиця не хоче в дупло лізти, каже: якби це надворі. Як же надворі, коли тоді шуліка всіх дітей похапає. А чорної лелеки сама білка не схотіла: діти ще полякаються й уві сні жахатимуться. Горе тій матері та й годі.

Сидить вона перед хатою і журиться. "А може, сойку попросити, хай поглядить малят, поки хоч трохи підросгуть, щоб можна було з ними в ліс виходити". Сойка таки розбитна – може й потанцювати і ким хоч заспівати. Та й собою гарненька. Побігла білка до неї – і та погодилась.

День чи два поняньчила сойка – білченята ожили, стали поправлятися. Усе ніби добре. Та помітила мати, що в коморі не стає горіхів. Оттакої! Де ж вони діваються? І взялася прислідити.

Вранці, як завжди, пішла на полювання, а згодом вернулася й засіла коло хати в гілках, що її й не видно було. Чує, сойка мовить білченятам:

– Ви трохи поспівайте, а я зараз прибіжу.

Малі граються, а вона – до комори.

Бачить білка: сойка взяла один горіх під ліве крило, другий під праве, труснула пір'ячком, оглянула себе, так наче й немає нічого в неї, і виходить обережно з хатки. Туди зир, туди зир – нікого, та й пострибала по гілках до себе додому.

– Ах, он ти яка! – сказала білка й вискочила із засади. – Тобі мало, що я даю, так ти ще й крадеш? Щоб твоєї ноги тут більше не було!

– Потрібні мені твої горіхи, – приснула сойка й полетіла.

Сидить білка на гілці та й журиться. Ще гнів її душу крає: "Довірила ж по-доброму, а вона, бач, яка". Коли це чує – стогне хтось унизу. Прислухалася – справді стогне. Долі. Обережно збігла на землю. Ніде нікого. Тільки горіх лежить, один із тих, що впустила сойка.

– Кому тут болить? – спитала білка.

– Ой, о-о-ой... мені, – обізвався горіх.

– Тобі?

– Мені.

– Все одно білченята мої тобою поснідають. То й увесь біль минеться.

– Не лущ мене, білко. Я твоїх дітей доглядатиму.

– Ти?

– Я.

– Ти ж горіх. Як ти доглядатимеш?

– Я не горіх. Я Хлопчик Горіхове Зерня.

– Який же ти хлопчик, як у тебе ні очей, ні ніг, ні рук?

– Є в мене руки, ноги. Є в мене й очі.

– І ти мене бачиш?

– Бачу.

– А що я зараз роблю?

– Хвостиком ворушиш.

– А тепер?

– Лапкою умиваєшся.

– А чого ж я не бачу ні очей твоїх, ні ніг, ні рук?

– А мене не всякий побачить.

– А хто ж тебе може побачити?

– Той, хто нікому ще зла не вчинив. Наприклад, твої діти.

– А я хіба кому зло чинила?

– Так.

– Ніколи в світі!

– А скільки моїх братиків живцем заїла?

– Ти ще скажеш, щоб я й мої діти з голоду гибіли або тріски гризли.

– Ні, я цього не скажу. Ті горіхи, що вже впали, можеш їсти скільки захочеш, живих тільки не чіпай. Бо їм дуже болить. О-о-ой... о-о-ой...

– Дуже забився?

– Забився.

– Чим же тобі зарадити? Може, й справді в пригоді станеш, коли такий цікавий.

– Дай мені трошки водички з туманом зеленим.

Білка найшла мисочку із жолудя й пострибала до озера. Набрала води із зеленим туманом і принесла Хлопчикові Горіхове Зерня.

– Як же дати тобі попити? – спитала білочка.

– Я не питиму. Ти попшуй на мене – і мої рани загояться.

Попшувала білка на Хлопчика, і йому перестало боліти.

– Тепер прикоти мене до своєї хати, і я твоїх дітей глядітиму.

– А справишся?

– За кілька днів сама побачиш.

Узялася білка горіха котити, а він важенький. Обома лапками попихала, по землі котила, на гілку викочувала, до хати прикотила. Через поріг пересадила, на пухову постіль поклала.

– Відпочинь трохи, тоді й до діла. А мені ж ніколи – робота жде.

– Щиро дякую, білочко, що повірила. А за мною і не стане.

У зеленому тумані над озером став з'являтися світлий промінь. Найбільше він показувався тоді, коли не було вдома білочки.

* * *

– Хлопчик, хлопчик, – застрибали білченята, коли мати вийшла.

– Так, Хлопчик. Хлопчик Горіхове Зерня.

– Зерня! Зерня! З горіха! – раділи білченята.

– Не з горіха, а Горіхове. Я – Горіхове Зерня. Хлопчик я.

– А які в тебе очі блакитні!

– Атож, блакитні. Бо я на вершині горіха ріс, цілими днями у небо дивився, блакиті з нього набирався.

– То ти під самісіньким небом ріс?

– Може, й не під самісіньким. Але просто неба. Між нами ніхто не стояв. Я міг прямо із небом розмовляти, про все-все його запитати. Воно так щиро й довірливо дивилося в душу мою.

– Небо! Небо! А ми зможемо коли-небудь із небом розмовляти?

– Хіба що як виростете. Із дупла не порозмовляєте. Це треба, щоб нічого не було між вами і небом. Коли змужнієте й зможете вибратися на вершечок верби, тоді хіба...

– А коли ми виростем?

– Незабаром. Незабаром. Як будете слухатися мами... Й мене...

– А ти нас, може, доглядатимеш?

– Доглядатиму...

– Овва– а-а-а! Тоді ми швидко виростем!

– Ми швидко... – раділи білченята...

– І в нас будуть такі блакитні очі?

– Як будете з небом розмовляти.

– Овва-а-а!.. До неба!..

– А тепер погуляємо, – сказав Хлопчик Горіхове Зерня.

– А як?

– Я ось так сяду, а ви на моє коліно плигайте. Хто виплигне на коліно, тому дозволяю заспівати.

А їх було троє. Ось одне скочило – недоскочило. Друге скочило – перескочило. Третє скочило і... таки вискочило. Сидить на коліні у Хлопчика й пишається:

– То мені можна заспівати?

– Співай.

– Я сиджу на коліні цім, Горішка розлущу і зернятко з'їм ...

– А щось цікавіше можеш заспівати?

– А мені ось це й найцікавіше.

– Як таке співатимеш, небо не схоче й розмовляти з тобою.

– А що ж мені заспівати?

– Щось красиве...

– А що таке красиве?

– Те, що гарне. Що подобається...

– А мені зернятко подобається, бо воно смачне.

– Не тобі, а твоєму оку... Як хочеш, щоб у тебе очі стали блакитні, треба щоб вони вбирали красу білого світу – красу квітів, і хвильок, і листячка, й неба... Щоб їм було приємно...

– А мені, тобто моїм очам, приємно дивитися на затишне наше дупло...

– У старій вербі.

– У старій добрій вербі.

– От-от, саме так...

Білченя, що сиділо на коліні в Хлопчика Горіхове Зерня, заспівало знов:

Тепло мені й затишно,
Вовчик сюди не стриба.
І доглядає, й колише
Мене прастаренька верба...

– Оце молодець, – сказав Хлопчик. – Як про інших добре думатимеш, то й тобі буде добре. Хто ще хоче стрибнути на коліно?

* * *

– Любі мої білченята, як вам сьогодні гулялося? – спитала Мама Білка, повернувшись із полювання.

– Гарно! – хором запищали білченята.

– Справді?

– Справді-і-і!

– Ніхто вас не ображав?

– Ніхто.

– А хто вас тішив?

– Хлопчик Горіхове Зерня.

– А що ви робили?

– Гралися, плигали, співали...

– Навіть співали?

– Аякже!.. Нехай і завтра він приходить.

– Хто?

– Та він же – Хлопчик Горіхове Зерня.

– Прийде, – сказала мама і заспокоїлась.

* * *

Він і справді прийшов. Спочатку з'явився світлий промінь у зеленому тумані. Аж наполохались білченята.

– Чого ви полохаєтесь? – запитав Хлопчик. – Я ж до вас світлим променем. Щоб у вас був світлий настрій. На цілий день.

– І на ніч, – сказало найменше білченя.

– Як буде світлий настрій удень, то й уночі ніщо не тривожитиме, – сказав Хлопчик.

Сказав, а тоді притулив до вуст руденьку трубочку з дірочками і полинула мила й красива мелодія. Так наче із самісінької серединки старої верби вона випливала, чарувала дітячу душу. А навколо затанцювали барвисті метелики, танцювали-раювали, найхимерніші колінця витинали, а в зеленому тумані застрибали веселі промінці, заграли ясними переливами. А чорний промінь здригнувся, затремтів, зашелестів і щез. Дивуються білченята, чаруючись барвами-переливами, милуючись кольоровими звуками. Придивляються – аж то метелики розмаїті навколо їхнього затишку танцюють, на голосну трубочку поглядають.

– А що це у тебе? – питаються білченята у Хлопчика Горіхове Зерня.

– Це – сопілочка, любі.

– Вона вміє говорити?

– Уміє. Вона може таке розповісти, що й словами не розкажеш.

– Ой-йой, вона мені серце лоскоче, – залепетало найменше білченя.

– А мені гладить, – озвалося старшеньке білченятко.

– А мені замовляє, – сказало середульше.

Усі вони сиділи на краю дупла і спостерігали веселий танок неймовірних метеликів. І здавалося їм, що й метелики співають разом із сопілкою. Виграють і барвами, й звуками, і дивовижними порухами, й сяйливими промінцями. Аж ось усередині їхнього танку з'явилася рожева куля, ніхто б і не подумав, що то ореол. Той ореол яскрів, розсувався, і всередині його з'явилося личко гарненьке, добре, привітне, віченька в нього світилися якоюсь свіжою і непритлумленою щирістю.

– Хто ти? – запитало старшеньке білченятко.

– Лісовичка.

– А що ти в лісі робиш?

– Я господиня лісу.

– І ти знаєш, що ми в тебе живемо?

– Я й знаю, що ваша попередня доглядальниця прокралася... А тепер у вас найкраща няня...

– Не няня, а нянь, – поправило найменше білченя.

– Називайте як хочете, але...

– Але ми вже любимо його...

– Тихо, слухайте! – цитькнуло старше білченя.

– Я бачу, що не тільки ми, а й вона його любить.

– Хто вона?

– А хто ж, Лісовичка!

– Цссс!...

Замовкли й дивилися, слухали, чарувалися... Аж поки Лісовичка не стрималася та й промовила:

– Які в тебе очі блакитні!

– Він на вершечку дерева жив, блакиті з неба набирав, того вони й такі блакитні в нього, – сказало середульше білченя.

Хлопчик Горіхове Зерня усе це бачив і чув, і хотілося йому все краще і краще грати, захопити своєю грою не тільки білченят, але й оте гарнюнє створіння – Лісовичку. Він відчував: коли на неї дивиться, то йому краще й грається. Якийсь чар оповиває душу, надихає пальчики, і вони так легко й спритно бігають по грайливих дірочках сопілки.

* * *

– А ти можеш не метеликів, а пташок до танцю запросити? – запитало найменше білченя.

– Спробую. Але ви маєте допомогти мені.

– Як?

– Якщо ви дуже й дуже захочете побачити хор срібних пташок, то й допоможете мені їх причарувати.

– Ось у нас уже є одна срібна пташечка, – сказало старше білченя, показуючи на Лісовичку.

– Ну, цю пташку ми вже не відпустимо. Ми її зачаруємо, щоб вона із нами жила.

– Я вже зачарована, – сказала Лісовичка й попросила Хлопчика заграти для пташок.

І він заграв. І, мов метелиця, закружляли в повітрі срібні пташки. Вони вилискували, виблискували, шугали, сновигали, поринали вгору і вниз, підхоплювали незвичайну хлопчикову мелодію – і лісом линула невимовна, нечувана досі музика. А пташки оповивали німбом і Лісовичку, й Хлопчика, і єднали їх у єдине світне покотьоло.

– А де ж Лісовичка житиме?

– У лісі, – сказала Лісовичка.

– То ти так собі в лісі й живеш... – сказало найменше білченя. – А тепер же ти із нами житимеш?

– А ми для Лісовички зробимо оксамитову гойдалку. На ній вона й житиме.

– Оце чудово! – сказало середульше білченя. – Тоді вона й нас погойдає...

– Авжеж, погойдаю. А тепер слухаймо. Жодна Лісовичка не може без музики жити. А мені пощастило на чарівну музику.

– Слухаймо, бо й мені краще з музикою жити, як із балачками...

Лісовичка сіла собі в куточку, а білченята повилазили їй на плечі, коліна та й принишкли. Усі заворожилися Хлопчиковою грою.